

Vaikutusten arviointi: Avoimen varhaiskasvatuksen lopettaminen 1.1.2026 alkaen

1. Johdanto

Tässä arvioidaan Viitasaaren kaupungin järjestämän avoimen varhaiskasvatuksen (perhekerhot ja lastenkerhot) lakkauttamisen lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvia vaikutuksia 1.1.2026 alkaen. Arviointi pohjautuu varhaiskasvatuslakiin, lapsen oikeuksien sopimukseen sekä paikallisiin palvelurakenteisiin ja käytäntöihin.

- Päätöksen kohde: avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan päättyminen Perhetuvalla.
- Nykyinen toiminta: Neljä kertaa viikossa. Varhaiskasvatuksen sosionomi toimii myös leikkitreffitillä, joka on hyvinvointialueen vastuukerho. Varhaiskasvatuksen resurssi Perhetuvalla on näin ollen jokapäiväistä.
- Tavoite: tunnistaa vaikutukset ja esittää lieventämistoimet ja korvaavat palvelut.

2. Lapsen oikeuksien näkökulma

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (LOS) mukaisesti lapsen edun on oltava ensisijainen kaikissa lapsia koskevissa toimissa. Lapsella on oikeus osallisuuteen, kehitystä tukevaan ympäristöön ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen.

- Lapsen etu ohjaa päätöksentekoa (LOS, varhaiskasvatuslaki).
- Arvioinnissa huomioidaan sekä suorat että epäsuorat vaikutukset eri ikäryhmiin.

3. Nykyinen merkitys lapsille

Avoin varhaiskasvatus tarjoaa kotihoidossa oleville 2–5-vuotiaille lapsille säännöllisiä, ohjattuja kohtaamisia. Toiminta kehittää sosiaalisia, kielellisiä ja motorisia valmiuksia sekä vahvistaa osallisuuden kokemusta.

- Leikki, laulut, lorut, liike ja taide tukevat kokonaiskehitystä.
- Vertaisryhmä ja turvallinen aikuiskontakti madaltavat tuen hakemisen kynnyksiä.
- Toiminta on maksutonta ja avointa kotihoidossa olevalle lapselle.

4. Muutoksen vaikutukset

Negatiiviset vaikutukset:

- Sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden mahdollisuudet vähenevät erityisesti kotihoidossa olevilla lapsilla.
- Varhaisen tuen havainnointi vaikeutuu niillä, jotka eivät siirry kunnalliseen varhaiskasvatukseen.
- Perheiden vertaistuki ja arjen rytmi heikkenevät; yksinäisyyden ja kuormituksen riski kasvaa.

Positiiviset vaikutukset:

- Kunnan kustannussäästöt lyhyellä aikavälillä.

VASU ja varhainen tuki:

Mikäli huoltaja hakee lapselle kunnallisen varhaiskasvatuspaikan, lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU). VASU on väline tuen tarpeen järjestelmälliseen havaitsemiseen, suunnitteluun ja seurantaan, jolloin varhainen tuki toteutuu oikea-aikaisesti.

5. Riskit ja haavoittuvat ryhmät

- Kotihoidossa olevat lapset ilman muuta varhaiskasvatusta.
- Perheet, joilla on rajalliset taloudelliset tai logistiset resurssit palveluihin siirtymisessä.
- Lapset, joilla on kielen kehityksen, vuorovaikutuksen tai neuropsykiatrisen tuen tarve.

6. Korvaavat palvelut

- Kunnallinen varhaiskasvatus huoltajan hakemuksesta – sisältää VASU-prosessin.
- Perhekeskuksen palvelut (tukipysäkki, perhetyö, nepsy-tuki).
- Seurakunnan päiväkerhot ja järjestöjen perhekahvilat (MLL ym.).
- Varhaiskasvatuksen tilapäinen hoito. Yksittäisiä päiviä voi ostaa enintään 5 päivää/kk. Tilapäisen hoidon maksu on perheen tuloista riippumaton. Tilapäisestä hoidosta ei tehdä varhaiskasvatuksen sijoituspäätöstä. Päivän hinta on 15€.

7. Suositukset

- Tiedotetaan perheille selkeästi varhaiskasvatuspaikan hakuprosessista ja VASU:n merkityksestä.
- Vaikutusten seuranta: asiakaskyselyt, palvelujen käyttötilastot, varhaisen tuen toteuma VASU:ssa.

8. Johtopäätös

Avoimen varhaiskasvatuksen lakkautus heikentää lasten osallisuutta ja varhaisen tuen luontevaa havaitsemista, elleivät lapset siirry kunnalliseen varhaiskasvatukseen. VASU-prosessin kautta tuen tarpeet tunnistetaan ja tuki voidaan kohdentaa, mutta matalan kynnyksen ryhmätoiminnan menetys edellyttää korvaavia kohtaamisia ja aktiivista tiedottamista.